

Den förstärkta informationsinsatsen till unga när det gäller tvångsäktenskap och barnäktenskap

Slutrapport

Förord

Den första juli 2014 trädde en ny lag i kraft, stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Den stärker barns och ungas förutsättningar för jämlika villkor och rätten för var och en att själv avgöra valet av partner. Det handlar om att själv bestämma om man vill leva med någon, och i så fall med vem. Detta är en självklarhet för de flesta – men inte för alla.

Brottet äktenskapstvång som begås av någon med anknytning till Sverige kan straffas här, även om brottet begåtts utomlands. Även förberedelse av tvångsäktenskap, eller försök att få till stånd ett tvångsäktenskap blir straffbart. Brottet äktenskapstvång kan ge upp till fyra års fängelse.

Länstyrelsen Östergötland har i uppdraget särskilt fokuserat på att nå unga med information om att det numera finns en lagstiftning som ger flickor, pojkar, kvinnor och män samma rätt till kroppslig integritet och som gör det möjligt att skapa samma makt och möjlighet för alla att själva styra över och påverka sin livssituation. Länstyrelsen har också valt att rikta informationen till vårdnadshavare för att visa hur lagen kan utgöra ett skydd för påtryckningar av andra anhöriga. Informationen kommer även att spridas till myndigheter som behöver kunskap om lagen för att utgöra ett skydd för barns rättigheter

Det är viktigt att berörda aktörer inom samhället tar ansvar för att synliggöra, ställa frågor och agera till stöd för utsatta, lagen i sig skyddar ingen. Nu är det upp till samhällets ansvariga aktörer att se till att den följs, då kan *alla* barn och unga få den framtid de har rätt till och skyddas från barn- och tvångsäktenskap. Länstyrelsens förhoppning är att informationen kan ge hopp till de unga som riskerar att utsättas och även inge hopp till att åstadkomma förändring hos vårdnadshavare och yrkesverksamma som kan förändra och utgöra ett stöd för den unges rättigheter.

Barns rättigheter riskerar att bli tomma symboler när vuxna inte tar ansvar för dem!

Elisabet Nilsson
Landshövding, Länstyrelsen Östergötland

Juno Blom
Utvecklingsledare,
Länstyrelsen Östergötland

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Uppdraget	5
1.1 Tidigare uppdrag om att utarbeta och sprida information riktad till unga.....	5
1.1.2 Bakgrund - Unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja.....	7
1.2 Länsstyrelsen Östergötlands samtliga uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck	7
2. DEL 1 Uppdraget - Förstärkt informationsinsats.....	9
2.1 Syfte med informationsinsatsen.....	9
2.2 Målen med informationsinsatsen.....	9
2.3 Kommunikationens huvudinriktning	9
2.4 Referensgrupper, samråd och förankring av informationsinsatsen.....	9
2.5 Unga ur en hederskontext - den viktigaste referensgruppen.....	10
2.6 Sakkunniga som referensgrupp	10
2.7 Länsstyrelsen i samrådan med det civila samhället och andra myndigheter.....	10
3. DEL 2 Kampanjens innehåll	11
3.1 Målgrupper	11
3.2 Information riktad till barn och unga som är eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap	12
3.2.1 Informationsfilm, samt tillhörande material riktad till unga om lagstiftningen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.....	12
3.2.2 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till unga	12
3.2.3 "Nödkort" vid resa.....	13
3.2.4 Bildmaterial riktad till unga med intellektuell funktionsnedsättning	13
3.3 Information riktad till ansvariga aktörer som myndigheter och verksamheter.....	13
3.3.1 Informationsfilm riktad till ansvariga aktörer om lagstiftningen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.....	14
3.3.2 Informationsskrift till ansvariga aktörer som ska ge stöd och skydd till unga.	14
3.3.3 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till ansvariga aktörer, beslutsfattare och ansvariga politiker	14
3.3.4 En översiktlig powerpoint-presentation om den nya lagsstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap	15

3.3.5 Komplettering av tidigare genomförd informationskampanj - uppdatering av informationsmaterialet som riktar sig till skolelever och skolpersonal.....	15
3.4 Information riktad till vårdnadshavare eller andra som påtvingar barn och unga att ingå äktenskap, och vårdnadshavare som inte vill tvinga sina barn till äktenskap.....	15
3.4.1 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till vårdnadshavare	15
3.4.2 En powerpoint-presentation med tillhörande diskussionsunderlag riktad till vårdnadshavare	16
4. DEL 3 Spridning av information om lagen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.....	17
4.1 www. hedersförtryck.se - en viktig kanal för yrkesverksamma och utsatta	17
4.2 Informationsmaterial för att väcka opinion	17
4.3 Annons Dagens Nyheter	18
4.4 Länsstyrelserna - en regional spridningskanal	18
4.5 Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam.....	18
4.6 Myndighetsnätverket <i>Gift mot sin vilja</i> samt samarbeten med andra nationella myndigheter	19
4.7 Det civila samhället och spridning genom samverkan med <i>"Det handlar om kärlek"</i> och <i>"Kärleken är fri"</i>	19
4.8 Sociala medier	20
4.9 Almedalen 2014.....	21
4.10 Almedalen 2015	22
5. DEL 4 Utbildningskonferenser om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap	23
5.1 Utbildning om den nya lagstiftningen i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten	23
5.2 Regionala konferenser om den nya lagstiftningen för berörda verksamheter i kommuner i samarbete med länsstyrelserna.....	24
5.3 Övriga utbildningsinsatser	25
6. Slutreflektion.....	26
BILAGOR	

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland fick 2014 i uppdrag av regeringen (2014/266/UC) att se över och förstärka den pågående informationsinsats som Länsstyrelsen utarbetat för att informera barn och unga om relevant lagstiftning, för att uppmärksamma dem om deras rättigheter som samhället har i ansvar att tillgodose.

Informationsinsatsen var initialt riktad till unga, då det är oerhört viktigt att lagen blir känd för målgruppen som ska skyddas av lagen. En annan viktig del är att berörda aktörer, som ska ge stöd och skydd till unga som riskerar tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap eller är gifta mot sin vilja, får kunskap om den nya lagen. Därför har Länsstyrelsen valt att även utarbeta informationsmaterial riktad till yrkesverksamma. Länsstyrelsen vill även uppmärksamma vårdnadshavare om den nya lagstiftningen, och har därför valt att ha en del speciellt riktad till dem.

Målen är följande:

- Att unga som är i ett påtvingat äktenskap eller befinner sig i riskzon för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap ska få information om lagen och sina rättigheter.
- Att berörda ansvariga verksamheter, som möter barn och unga, ska känna till hur lagen kan tillämpas som skydd för barn och unga som riskerar tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap.
- Att vårdnadshavare ska få information om lagen för att inse att lagen kan vara ett skydd för påtryckningar från andra anhöriga om krav på tvångsäktenskap för deras barn, samt att vårdnadshavare ska informeras om konsekvenser av tvångsäktenskap och barnäktenskap.

Målgrupper för informationsinsatserna är:

- Barn och unga som är eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap.
- Ansvariga aktörer som myndigheter och frivilligorganisationer dvs. verksamheter som skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och Polis etc.
- Vårdnadshavare eller andra som påtvingar barn och unga att ingå äktenskap, och till vårdnadshavare som inte vill tvinga sina barn till äktenskap, för att använda lagen som ett redskap för att stå emot påtryckningar från andra.

Det material som tagits fram är:

- Informationsfilm, samt tillhörande material riktad till unga om lagstiftningen – stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Informationsspridning, affischering av lagen riktad till unga
- ”Nödkort” vid resa
- Bildmaterial riktad till unga med intellektuell funktionsnedsättning
- Informationsfilm riktad till ansvariga aktörer om lagstiftningen – stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Informationsskrift till ansvariga aktörer som ska ge stöd och skydd till unga

- Informationsspridning, affischering av lagen riktad till ansvariga aktörer, beslutsfattare och ansvariga politiker
- En översiktlig powerpoint-presentation om den nya lagsstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Komplettering av tidigare genomförd kampanj – uppdatering av informationsmaterialet som riktar sig till skolelever och skolpersonal
- Informationsspridning, affischering av lagen riktad till vårdnadshavare
- En powerpoint-presentation med tillhörande diskussionsunderlag riktad till vårdnadshavare

Spridningskanaler har varit:

- Länsstyrelsen Östergötlands egen webbplats hedersfortryck.se
- Informationsmaterial för att väcka opinion
- Annonser i Dagens Nyheter
- Länsstyrelserna – en regional spridningskanal
- Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam
- Myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* samt samarbeten med andra nationella myndigheter
- Det civila samhället och spridning genom samverkan med *"Det handlar om kärlek"* och *"Kärleken är fri"*
- Sociala medier (YouTube och Twitter)
- Almedalen 2014

Utbildningsinsatser för att sprida den nya lagstiftningen har varit:

- Utbildningskonferenser om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Utbildning om den nya lagstiftningen i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten
- Regionala konferenser om den nya lagstiftningen för berörda verksamheter i kommuner i samarbete med länsstyrelserna
- Övriga utbildningsinsatser

1. Uppdraget

Länsstyrelsen Östergötland fick 2014 i uppdrag av regeringen (2014/266/UC) att se över och förstärka den pågående informationsinsats som Länsstyrelsen utarbetat för att informera barn och unga om relevant lagstiftning, för att uppmärksamma dem om deras rättigheter som samhället har i ansvar att tillgodose.

I december 2011 fick Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag (U2011/7068/UC) att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta mot sin vilja, som sedan kom att förlängas med det uppdrag som gavs till Länsstyrelsen 2014 och som redovisas i denna rapport – ***den förstärkta informationsinsatsen till unga när det gäller tvångsäktenskap och barnäktenskap.***

Det förlängda uppdraget har bakgrund i den nya lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2014. Den nya lagen innebär nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Två nya brott infördes i brottsbalken, *äktenskapstvång* och *vilsedande till tvångsäktenskapsresa*. *Äktenskapstvång*, med straffet fängelse i högst fyra år. Brottet består i att någon genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att gifta sig eller ingå en äktenskapsliknande förbindelse. Förberedande gärningar kriminaliseras genom att försök och förberedelse till äktenskapstvång blir straffbart samt genom det nya brottet *vilsedande till tvångsäktenskapsresa*. Vidare avskaffades möjligheten för barn att få dispens att gifta sig. Reglerna om erkännande av utländska äktenskap skärptes också¹. Den nya lagstiftningen är ett viktig ställningstagande och verktyg för det fortsatta arbetet med att förebygga och förhindra tvångsäktenskap. Regeringen föreslår också skärpta krav på trossamfunden och deras vigselförrättare samt en utökad tillsyn över vigselverksamheten.

För mer information se faktablad *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap* Justitiedepartementet 2014.

1.1 Tidigare uppdrag om att utarbeta och sprida information riktad till unga

Detta uppdrag är en förlängning av den del av uppdraget *"Gift mot sin vilja"* (U2011/7068/UC) som handlar om att utarbeta och sprida information riktad till unga, bl.a. om relevant lagstiftning och till vem de kan vända sig för att få stöd. *"Gift mot sin vilja"* bestod av tre delar:

- Utarbeta och sprida information riktad till unga, bl.a. om relevant lagstiftning och till vem de kan vända sig för att få stöd.
- Genomföra utbildningsinsatser riktade till berörd personal inom statliga, kommunala och fristående verksamheter.
- Vara sammankallade för ett nätverk av nationella myndigheter.

¹ Se faktablad *stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap*, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

Uppdraget ”*Gift mot sin vilja*” slutredovisades den 13 februari 2015, se rapport ”*Gift mot sin vilja. Slutrapport*” (2015:14).

Informationsinsatsen inom regeringsuppdraget ”*Gift mot sin vilja*” (U2011/7068/UC) syftade till att utarbeta och sprida information till barn och unga, bland annat om relevant lagstiftning. Länsstyrelsen Östergötland tog då kontakt med Rikspolisstyrelsen (RPS). RPS hade i regeringsuppdrag att utveckla deras informationsinsats kring våld i nära relationer ”*Kom till oss*”², med att synliggöra hedersrelaterad brottslighet.

Under 2011 – 2013 utarbetade och genomförde Länsstyrelsen och RPS en större informationskampanj riktad mot skolan, både till elever och till skolpersonal. Den del av informationskampanjen som riktade sig direkt till eleverna bestod av en folder, affischer och en film. Den del som vände sig till skolpersonal bestod av en längre informationsfilm och en broschyr med fördjupad information. Informationskampanjen har spridits till flera skolor³, i media och fanns även i Stockholms tunnelbana⁴. Denna kampanj fortsätter Länsstyrelsen att sprida än idag. Se Länsstyrelsen Östergötlands webbplats www.hedersfortryck.se⁵ för vidare information.

För att kunna utforma informationskampanjen anpassad till målgruppen, baserades den till stor del på intervjuer som genomfördes med unga personer som varit utsatta av hedersrelaterat våld och förtryck. Det som framkom tydligt från dessa intervjuer var att unga personer önskade:

- Att det tydligt skulle framgå hur deras faktiska livssituation såg ut. Många av dem upplevde att samhället aldrig hade förstått den utsatthet de levde i.
- Att informationskampanjen tydligt skulle visa var barn och unga kan få den hjälp de har rätt till och behov av. De betonade också vikten av att få konkret stöd, då det kan vara svårt att hitta rätt inom myndigheter. Skolan var den arena de upplevde hade varit mest betydelsefull.
- Att sprida hopp så att drömmen om ett bättre liv, kan leva kvar.

Kampanjen sprids fortfarande och den film som togs fram riktad till skolpersonal har fått stor spridning. Det skrivna materialet ska nu uppdateras med tanke på den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.

² Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att genomföra en ny informationskampanj om brott i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Informationskampanjen är en fortsättning och utveckling av ”*Kom till oss*” som genomfördes 2009-2010.

³ Fram till maj 2013 hade informationskampanjen nått ut till 10 000 skolor. Den har fortsatt att spridas via utbildningstillfällen, samt genom Länsstyrelsen Östergötlands webbplats www.hedersfortryck.se

⁴ De tidningar som annonserat om informationskampanjen; Skolvärlden, Pedagogiska Magasinet, Lärarnas Tidning, Fokus, Dagens samhälle, Skolledaren samt DN Världen.

⁵ <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/HEDERSFORTRYCK/SV/PUBLIKATIONER/Pages/skolkampanj---material-for-skolpersonal-och-elever.aspx>

1.1.2 Bakgrund - Unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja

Studien *"Gift mot sin vilja"*,⁶ som Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, genomförde visade att ca 70. 000 unga personer i Sverige var oroliga för att inte själva få välja partner eller vem de ska gifta sig med; Detta blev en tydlig signal om att de fanns unga i vårt samhälle som är oerhört begränsade i sina livsval. Även Socialstyrelsens rapport *"Fribet och familj"*⁷ från 2007 visade att den vanligaste orsaken till att unga omhändertaras och placeras i skyddat boende p.g.a. hedersrelaterat våld och förtryck var att individen inte själv fick välja partner samt att de var allvarligt hotade om de inte följde familjens krav.

Under 2010 antog dåvarande regering en handlingsplan, *"Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja"* (Skr. 2009/10:229). Handlingsplanen bestod av femton åtgärder, varav en åtgärd var att tillsätta en utredning som skulle göra en samlad översyn av relevant straffrättslig, civilrättslig och internationellt privaträttslig lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir.2010:54). Länsstyrelsen Östergötland medverkade som expert i kommittén för utredningen. Utredningens slutbetänkande⁸ resulterade i olika förslag som till exempel kriminalisering av tvångsäktenskap m.m. Förslagen togs om hand i en proposition⁹ som antogs i riksdagen och lagförslaget trädde i kraft 1 juli 2014.

Det kan vara relevant att ha följande bakgrund för att förstå omfattningen av problematiken men även att en rad åtgärder har vidtagits från samhällets sida sedan 2010 – året då regeringens handlingsplan publicerades – för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Emellertid är problematiken med att unga gifts bort mot sin vilja så komplex att det fortfarande finns ett stort behov av att myndigheter och andra relevanta aktörer fortsätter att förankra kunskap och metoder i myndigheters ordinarie verksamhet. Detta för att kunna stödja och hjälpa unga som lever eller riskerar att behöva leva i ett tvångsäktenskap.

1.2 Länsstyrelsen Östergötlands samtliga uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft i uppdrag av regeringen att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Sedan 2010 har Länsstyrelsen Östergötland erhållit särskilda uppdrag inom området¹⁰. Inom ramen för samtliga uppdrag ansvarar Länsstyrelsen Östergötland för att¹¹:

- Utveckla och sprida information till barn och unga om relevant lagstiftning.
- Utveckla och sprida information till yrkesverksamma och vårdnadshavare.
- Driva ett nationellt kompetensteam.

⁶ *Gift mot sin vilja* Ungdomsstyrelsen:2009.

⁷ *Fribet och familj* Socialstyrelsen: 2007

⁸ *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap* (SOU 2012:35)

⁹ Prop.2013/14:208

¹⁰ Se samlad förteckning över Länsstyrelsen Östergötlands regeringsuppdrag i bilaga 1

- Råda och vägleda myndigheter och verksamheter genom en upprättad stödtelefon.
- Vara sammankallande för ett nationellt myndighetsnätverk.
- I samverkan med myndigheter bidra med kompetensstöd och metodutveckling.
- Anordna utbildningsinsatser till myndigheter och kommuner.
- Sprida och utveckla vägledningen "*Våga göra skillnad*" som tagits fram av Länsstyrelsen Östergötland och testats i sex pilotkommuner i landet.
- Utveckla metoden "*Det handlar om kärlek*" i samarbete med Rädda Barnen och ge stöd till insatser som förhindrar att unga blir gifta mot sin vilja.
- Utveckla och sprida vägledningen om att förebygga och förhindra att flickor och kvinnor blir könsstympade, samt vilket stöd berörda aktörer ger till de flickor och kvinnor som redan har utsatts för könsstympling.
- Fördela nationella projektmedel till myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer till förebyggande insatser.
- Fördela regionala projektmedel till myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer till förebyggande insatser.
- Utveckla metodstöd och publikationer – allt från rapporter till skrifter för att öka kunskap och medvetande hos både utsatta, allmänhet och myndigheter.
- Sprida information via Länsstyrelsens webbplats www.hedersfortryck.se.

Vid genomförandet av uppdragen har Länsstyrelsen blivit medvetna om att vissa myndigheter och andra aktörer, som möter barn och unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, inte ser sambandet mellan hedersrelaterat våld och förtryck och barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympling. Problemen betraktas i stället som separata företeelser istället för att ses i ett gemensamt sammanhang. Det har därför varit viktigt för Länsstyrelsen Östergötland att kommunicera att barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympling är en del av det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

2. DEL 1 Uppdraget - Förstärkt informationsinsats

2.1 Syfte med informationsinsatsen

Informationsinsatsen var initialt riktad till unga, då det är oerhört viktigt att lagen blir känd för målgruppen som ska skyddas av lagen, och det finns ett stort behov av att sprida den nya lagstiftningen till berörd målgrupp. En annan viktig del är att den tillämpas av berörda aktörer som ska ge stöd och skydd till unga som är gifta mot sin vilja eller riskerar tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap, därför har Länsstyrelsen valt att även utarbeta informationsmaterial riktat till yrkesverksamma. Länsstyrelsen vill även uppmärksamma vårdnadshavare om den nya lagstiftningen, och har därför valt att ha en del speciellt riktad till dem.

2.2 Målen med informationsinsatsen

Målen är följande:

- Att unga som är i ett påtvingat äktenskap eller befinner sig i riskzon för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap ska få information om lagen och sina rättigheter.
- Att vårdnadshavare ska få information om lagen för att inse att lagen kan vara ett skydd för påtryckningar från andra anhöriga om krav på tvångsäktenskap för deras barn, samt att vårdnadshavare ska informeras om konsekvenser av tvångsäktenskap och barnäktenskap.
- Att berörda ansvariga verksamheter, som möter barn och unga, ska känna till hur lagen kan tillämpas som skydd för barn och unga som riskerar tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap.

2.3 Kommunikationens huvudinriktning

Kommunikationens huvudinriktning för kampanjen är att;

- Tydligt kommunicera lagstiftningens intentioner och att lagen utgör ett skydd för barn och unga.
- Lyfta goda exempel, unga som har fått hjälp och stöd samt yrkesverksamma som har hjälpt unga i likande situationer. Detta för att påvisa möjligheten att unga kan få hjälp och stöd, så att fler barn och unga vågar ta steget att söka hjälp.

Kampanjer mot våld tar ofta sin utgångspunkt i scenarion om vad som händer om man inte agerar. Länsstyrelsen vill med denna kampanj visa på möjligheterna till hjälp och stöd, och lyfta det som blir möjligt med den nya, både för dem som riskerar att utsättas men även för yrkesverksamma som ska hjälpa de utsatta. Detta för att undkomma att de unga lever med en uppfattning om att deras situation inte kan förändras. Med kampanjen vill Länsstyrelsen också uppmärksamma och ge stöd till yrkesverksamma och till vårdnadshavare.

2.4 Referensgrupper, samråd och förankring av informationsinsatsen

I framtagandet av kampanjen har Länsstyrelsen både samrått med andra myndigheter samt använt referensgrupper, dels unga som själva levit i hederskontext och även sakkunniga inom

området hedersrelaterat våld och förtryck som i sina yrken möter barn och unga med hedersrelaterade problem.

2.5 Unga ur en hederskontext - den viktigaste referensgruppen

För att kampanjen skulle innehålla rätt budskap utifrån målgruppens behov, vände sig Länsstyrelsen även vid denna insats till unga personer som varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, för att fråga vad dessa informanter ansåg vara viktigt att förmedla i satsningen.

För att förankra kampanjen har Länsstyrelsen genomfört djupintervjuer med unga som varit i placering och som idag lever ett självständigt liv. Unga från målgruppen har haft möjlighet att vara med i det praktiska framtagandet av materialet. Bland annat genom att delta vid filminspelning, läst material och pratat om vilka kommunikationskanaler som kan vara lämpliga, samt vilket tilltal som passar för att kommunikationen ska träffa rätt hos målgruppen.

Länsstyrelsens förhoppning är att de unga ska känna att information gäller deras liv och verklighet och då är det av vikt att involvera unga med egna erfarenheten i framtagande av materialet.

2.6 Sakkunniga som referensgrupp

Länsstyrelsen har också involverat sakkunniga från olika berörda verksamheter på lokal nivå som elevhälsovård, socialtjänst, ungdomsmottagning och andra relevanta verksamheter för att ge synpunkter på materialet samt komma med förslag utifrån den verklighet som de möter i hanterandet av hedersrelaterade ärenden. Dessa personer har stor erfarenhet av att möta unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och samtliga betonade vikten av att lyfta samverkan som en framgångsfaktor för att ärende ska bli bra. Flera av dessa sakkunniga förekommer även i informationsfilmerna.

2.7 Länsstyrelsen i samrådan med det civila samhället och andra myndigheter

I framtagandet av kampanjen har Länsstyrelsen samrått med det civila samhället, det Nationella Kompetensteamet, nationella och regionala myndigheter.

- Länsstyrelsen har haft möte med frivilligorganisationer, som arbetar med målgruppen, i syfte för att inhämta kunskap.
- Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam har löpande tagit del av det material som framställts för att lämna relevanta och värdefulla synpunkter.
- Länsstyrelsernas nätverk för hedersrelaterat våld och förtryck har informerats om arbetet och lämnat synpunkter.
- Länsstyrelsen har vid möte med det nationella myndighetsnätverket som bildades inom *"Gift mot sin vilja"* informat och inhämtat synpunkter på materialet för kampanjen.

3. DEL 2 Kampanjens innehåll

Delar av kampanjen har lanserats vid olika tidpunkter under 2014 och 2015. Materialet i kampanjen riktar sig till flera målgrupper och det blev därför naturligt att dessa delar sprids kontinuerligt eller vid lämpliga tillfällen, främst under 2014 och början av 2015. Länsstyrelsen Östergötland valde avsiktligt att inte lansera delar av satsningen direkt efter sommaren, eftersom det var riksdagsval under hösten och detta upptog mycket av det offentliga rummet.

3.1 Målgrupper

- Barn och unga som är eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap.
- Ansvariga aktörer som myndigheter och frivilligorganisationer dvs. verksamheter som skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och Polis etc.
- Vårdnadshavare eller andra som påtvingar barn och unga att ingå äktenskap, och till vårdnadshavare som inte vill tvinga sina barn till äktenskap, för att använda lagen som ett redskap för att stå emot påtryckningar från andra.

Målgrupp	Lagen om tvångsäktenskap
Unga	<ul style="list-style-type: none">• Film utsatta• Nödkort• Webb
Socialtjänst/ samhällsaktörer	<ul style="list-style-type: none">• Film Socialtjänst/samhällsaktörer• Informationsfolder• Stödmaterial film• Annons DN• Webb
Skola	<ul style="list-style-type: none">• Film skolan• Affisch• Stödmaterial film• Webb
Vårdnadshavare	<ul style="list-style-type: none">• Affisch om lagen• Webb
Funktionsnedsatta	<ul style="list-style-type: none">• Pedagogiskt bildmaterial

3.2 Information riktad till barn och unga som är eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap

I den del som riktar sig till barn och unga som är eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap, har Länsstyrelsen tagit fram:

- Informationsfilm, samt tillhörande material riktad till unga om lagstiftningen – stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Informationsspridning, affischering av lagen riktad till unga
- ”Nödkort” vid resa
- Bildmaterial riktad till unga med intellektuell funktionsnedsättning

3.2.1 Informationsfilm, samt tillhörande material riktad till unga om lagstiftningen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Filmen beskriver följande:

- Lagen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.
- Goda exempel för att förmedla kraft att våga stå emot och söka hjälp.

Filmen innehåller intervjuer med Justitieminister Morgan Johansson, en skolkurator, en polis samt en person verksam inom socialtjänst. Dessa har samtliga erfarenheter av att jobba med målgruppen. Justitieministern tydliggör budskapet bakom lagstiftningen och betonar att den nya lagstiftningen är ett viktigt steg för lika fri- och rättigheter för alla. De yrkesverksamma som direkt möter målgruppen berättar om hur den som är utsatt kan söka hjälp hos nämnda aktörer. De informerar att man som utsatt har rätt att ställa krav på vuxna och samhället, samt att ansvariga aktörer har en skyldighet att ge stöd och hjälp till utsatta.

Filmen innehåller verkliga berättelser från en tjej och en kille som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck och som riskerats att bli gifta mot sin vilja, men som har fått hjälp och idag lever ett acceptabelt liv, dock med skyddad identitet och de konsekvenser utsattheten för med sig. Historierna är baserade på verkliga ärenden men med skådespelare för att inte äventyra de utsatta personernas säkerhet.

Det finns tillhörande material till filmen som är riktad till barn och unga för att förtydliga lagen. Materialet innehåller också diskussionsfrågor för att ha ett underlag att utgå från för att kunna starta samtal.

3.2.2 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till unga

Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram en affisch som kommunicerar lagen. Att unga har rätt att själv välja vem den önskar att leva med, rätten till hjälp och skydd, och att lagen är till för att skydda den unga. Affischen kommer att finnas i skolmiljö.

3.2.3 "Nödkort" vid resa

Lagstiftningen ska förhoppningsvis förhindra att barn och unga blir förda utomlands för att giftas bort. Skulle det ändå ske är det viktigt att unga kan nå myndigheter i Sverige och förmedla sin utsatta situation. Länsstyrelsen har därför valt att ta fram ett "Nödkort" vid resa, som inte avslöjar dess syfte utan har fokus på var du som resenär kan vända dig vid inträffade katastrofer i utlandet. Det är på så sätt ofarligt om någon ser kortet men att ungdomen har en möjlighet att få kontakt med ansvariga i Sverige. Kortet ska finnas tillgängliga hos relevanta aktörer som elevhälsovård, ungdomsmottagning, Polis och socialtjänst m.fl., verksamheter som kommer i kontakt med barn och unga.

3.2.4 Bildmaterial riktat till unga med intellektuell funktionsnedsättning

Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram ett material som ska användas för att förmedla lagen till unga med intellektuell funktionsnedsättning. Dessa unga tillhör en särskilt sårbar grupp i en hederskontext. Länsstyrelsen anser att det är oerhört viktigt att anpassa material så att det blir tillgängligt för alla. Materialet har utvecklats i samarbete med organisationen TRIS (Tjejs rätt i samhället) som verkar för unga som lever i en hederskontext och har en intellektuell funktionsnedsättning.

3.3 Information riktad till ansvariga aktörer som myndigheter och verksamheter

Det är viktigt att verksamheter som inte tillhör rättsväsendet, men som möter barn och unga och har i uppdrag att ge stöd och skydd till den målgruppen, har kännedom om den nya lagstiftningen. Detta för att de inom ramen för sina uppdrag ska kunna ge stöd och hjälp till unga som riskerar att utsättas för ett tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap, och till de som redan lever under sådana förhållanden. I och med att lagen även fokuserar på det förberedande stadiet kan det bli relevant med stödbevisning, varav dokumentation om den unga/unge från skola och socialtjänst som kommer att kunna utgöra väsentlig information.

I den del som riktar sig till ansvariga/berörda aktörer har Länsstyrelsen tagit fram:

- Informationsfilm riktad till ansvariga aktörer om lagstiftningen – stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Informationsskrift till ansvariga aktörer som ska ge stöd och skydd till unga
- Informationsspridning, affischering av lagen riktad till ansvariga aktörer, beslutsfattare och ansvariga politiker.
- En översiktlig powerpoint-presentation om den nya lagsstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap
- Komplettering av tidigare genomförd kampanj – uppdatering av informationsmaterialet som riktar sig till skolelever och skolpersonal.

3.3.1 Informationsfilm riktad till ansvariga aktörer om lagstiftningen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Filmen beskriver följande:

- Lagen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.
- Barn och tvångsäktenskap i en hederskontext.
- Goda exempel där unga fått den hjälp de har rätt till och behov av, från skola och socialtjänst.
- Vikten av samverkan mellan relevanta aktörer.

Filmen innehåller intervjuer med Justitieminister Morgan Johansson, intervjuer med yrkesverksamma och verklighetsbaserade berättelser från en tjej och en kille som riskerat att giftas bort mot sin vilja men som har fått hjälp och idag lever ett acceptabelt liv, om än med skyddad identitet. Detta för att ge en förståelse för vad det innebär att utsättas för tvångsäktenskap samt att det går att bidra till att hjälpa utsatta att komma ifrån ett tvångsäktenskap. En representant från socialtjänsten beskriver sina erfarenheter och hur hon har arbetat med de här frågorna genom att lyfta framgångsfaktorer och rutiner.

Genom intervjuer med andra aktörer beskrivs innerbörden av den nya lagstiftningen och skillnaden från innan lagen fanns, samt innerbörden av att leva ett liv i en hederskontext. Filmen lyfter även fram vikten av samverkan mellan skola och socialtjänst samt Polisen, och hur socialtjänst bör agera för att få till stånd ett bra samarbete med berörda aktörer vid dessa ärenden.

3.3.2 Informationsskrift till ansvariga aktörer som ska ge stöd och skydd till unga

Till filmen finns material som förtydligar lagen, synliggör respektive verksamhets ansvarsområde och vikten av samverkan. Materialet innehåller även diskussionsfrågor, som syftar till att möjliggöra reflektion kring de utsattas behov av stöd och skydd. Detta informationsmaterial kompletteras med en informationsskrift.

Länsstyrelsen Östergötland har valt att ta fram en kortare informationsskrift. Skriften innehåller kortfattad information om lagen samt synliggör ansvarsfrågan hos relevanta aktörer som möter barn och unga och vars ansvar är att ge stöd och skydd till unga som riskerar tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap.

3.3.3 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till ansvariga aktörer, beslutsfattare och ansvariga politiker

Likväl som det är viktigt att rikta information till unga som direkt berörs av lagstiftningen, är det viktigt att upplysa de aktörer som är ansvariga för att ge stöd och skydd till dem som ska skyddas av lagen. Länsstyrelsen har därför valt att ta fram en affisch som riktas till berörda/ansvariga aktörer, beslutsfattare och ansvariga politiker. Informationen är kortfattad men förhoppningsvis tillräcklig för att få kännedom om att lagen finns och ska användas, samt var man kan vända sig för att veta mer. Budskapet som kommuniceras är – *Menar vi allvar med att vi vill skydda alla barn och*

unga från tvångsäktenskap och barnäktenskap? Materialet kommer att finnas både som affisch och roll-ups och spridas på alla konferenser och utbildningar som Länsstyrelsen Östergötland arrangerar runt om i landet.

3.3.4 En översiktlig powerpoint-presentation om den nya lagsstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Länsstyrelsen har samarbetat med de olika länsstyrelsenätverken för att sprida information om den nya lagen. För att alla länsstyrelser ska gå ut med gemensam information tar Länsstyrelsen Östergötland fram en översiktlig powerpoint-presentation. Presentationen är tänkt att användas vid träffar med regionala nätverk och samverkansgrupper eller andra berörda målgrupper, som finns uppbyggda vid respektive länsstyrelse. Presentationen har utarbetats utifrån lagstiftningen och faktabladet¹² från Justitiedepartementet som sedan förenklats av Länsstyrelsen Östergötland med hjälp av sakkunniga.

3.3.5 Komplettering av tidigare genomförd informationskampanj - uppdatering av informationsmaterialet som riktar sig till skolelever och skolpersonal

I avsnittet *"Tidigare uppdrag om att utarbeta och sprida information riktad till unga"* beskrivs den tidigare kampanj som genomfördes i samarbete med Rikspolisstyrelsen. Det material som utvecklades för skolan har fortsatt att spridas till skolor runt om i landet och materialet ska uppdaterats för att inkludera den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.

3.4 Information riktad till vårdnadshavare eller andra som påtvingar barn och unga att ingå äktenskap, och vårdnadshavare som inte vill tvinga sina barn till äktenskap

3.4.1 Informationsspridning, affischering av lagen riktad till vårdnadshavare

Länsstyrelsen har tagit fram en affisch riktad till vårdnadshavare som kommunicerar den nya lagen, med budskapet att den nya lagen kan hjälpa till att skydda ditt barn – *Dina barn har rätt till ett liv utan tvångsäktenskap*. Affischen betonar att lagen är ett stöd för att stå emot påtryckningar från andra när det gäller tvångsäktenskap av sina egna barn samt förmedlar vart en förälder kan vända sig om man utsätts för påtryckningar. Affischen kommer att finnas vid verksamheter som SFI/Komvux.

¹² Se faktablad stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

3.4.2 En powerpoint-presentation med tillhörande diskussionsunderlag riktat till vårdnadshavare

Det finns tillhörande material som är riktat till vårdnadshavare för att förtydliga lagen. Materialet innehåller också diskussionsfrågor för att ha ett underlag att utgå från för att kunna starta samtal.

4. DEL 3 Spridning av information om lagen - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Länsstyrelsen har använt sig av olika spridningskanaler för att nå ut med informationen, dessa är:

- Länsstyrelsen Östergötlands egen webbplats hedersförtryck.se
- Informationsmaterial för att väcka opinion
- Annons Dagens Nyheter
- Länsstyrelserna – en regional spridningskanal
- Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam
- Myndighetsnätverket *"Gift mot sin vilja"* samt samarbeten med andra nationella myndigheter
- Det civila samhället och spridning genom samverkan med *"Det handlar om kärlek"* och *"Kärleken är fri"*
- Sociala medier (YouTube, Twitter.)
- Almedalen 2014

4.1 www. hedersförtryck.se - en viktig kanal för yrkesverksamma och utsatta

Webbplatsen hedersförtryck.se är Länsstyrelsen Östergötlands huvudsakliga informationskanal för uppdragen om hedersrelaterat våld och förtryck och vänder sig huvudsakligen till tjänstemän och frivilligorganisationer. Det finns även information till de utsatta, vart de kan vända sig för att få den hjälp de har rätt till och behov av. Här kan man också få ökad kunskap om vad hedersrelaterat förtryck och våld är, samt vad som krävs för att barn och unga ska få den hjälp de har rätt till och behov av. På webbplatsen går det även att ta del av insatser som sker på nationell såväl som lokal nivå, och få tillgång till det informationsmaterial som finns både i tryckt och i nedladdningsbar form.

Under 2014 har ett arbete pågått med att ta fram en ny webbplats som kommer att lanseras våren 2015. Den nya webbplatsen kommer bl.a. innehålla material från Länsstyrelsens kampanj gällande lagen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap inklusive filmerna. Den nya webbplatsen kommer vara uppbyggd med s.k. responsiv design, vilket innebär att webbplatsen anpassas till olika läsare såsom surfplattor och mobiltelefoni. Den nya webbplatsen kommer att finnas tillgänglig på samma webbadress: hedersförtryck.se.

4.2 Informationsmaterial för att väcka opinion

För att väcka opinion och sprida information om att den nya lagstiftningen trätt i kraft framställde Länsstyrelsen t-shirts och tygväskor med budskap som:

F**K Hedersrelaterat våld och förtryck

F**K Tvångsäktenskap

F**K Barnäktenskap

F**K Könstymning

För varje budskap finns en underrubrik med budskapet; *Vi står upp för utsatta barn – gör du?* Följande material spreds under större evenemang som Nordiskt forum och Almedalen och har fortsatt att spridas vid Länsstyrelsens olika aktiviteter. Materialet har varit oerhört efterfrågat och väckt vidare intresse för frågan.

4.3 Annons Dagens Nyheter

Länsstyrelsen publicerade en annons¹³ i DN den 3 februari 2015. Annonsen syfte var att uppmärksamma och synliggöra lagen och tydliggöra dess intention. Rubriken för annonsen var; *Funderar du på att gifta bort dina barn – läs det här först.* Därefter följer information om lagen och hänvisning till Länsstyrelsens webbplats för fördjupad information. Annonsen var främst riktad till politiker, beslutsfattare, tjänstemän inom kommunal och statlig förvaltning såväl som allmänhet. Den dagen annonsen infördes genomförde Länsstyrelsen Östergötland den första konferensen i en serie om den nya lagstiftningen för berörda verksamheter i kommunerna¹⁴.

4.4 Länsstyrelserna - en regional spridningskanal

Länsstyrelserna är som tidigare beskrivet en viktig spridningskanal både för material och för att anordna utbildningar. När det gäller denna satsning är det främst presentationen av den nya lagstiftningen samt regionala konferenser som kommer vara redskap för ytterligare spridning av lagstiftningen. Länsstyrelsen Östergötland har redan fått flera förfrågningar från ytterligare län om att genomföra utbildningsinsatser om lagstiftningen under 2015, något Länsstyrelsen Östergötland planerar att tillgodose.

4.5 Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam

Till det Nationella Kompetensteamet kommer flera ärenden som rör tvångsäktenskap och/eller barnäktenskap samt barn och unga som är i riskzon. I de fall som ansvariga för ärenden inte har kännedom om den nya lagstiftningen informerar det Nationella Kompetensteamet om lagen samt hur den kan användas som stöd i ärendet.

Det är därför oerhört viktigt att det finns verksamma inom det Nationella Kompetensteamet som har kunskap om den nya lagstiftningen och kan stödja samt informera ansvariga för ärendet att ta hjälp av lagstiftningen.

¹³ Se bilaga 2

¹⁴ Konferensen genomfördes i Västerås och skedde i samverkan med Länsstyrelsen Västmanland, Värmland, Örebro, Gävleborg, Dalarna, Uppsala.

4.6 Myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* samt samarbeten med andra nationella myndigheter

I uppdraget att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja ingår det att Länsstyrelsen Östergötland ska vara sammankallande för ett nätverk av statliga myndigheter¹⁵. De myndigheter som ingår i nätverket har pågående eller avslutade uppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck liksom förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Flera av myndigheterna arbetar också med frågan i sitt ordinarie arbete utifrån tidigare eller pågående uppdrag¹⁶.

Myndighetsnätverket har primärt haft två viktiga funktioner, det ena att informera om myndigheternas uppdrag, sprida insatser samt resultat och analyser som utvecklats inom uppdragen. Det andra att fortsätta utveckla varandras arbete och uppdrag genom att delge varandra de behov som finns inom myndigheten och därmed undersöka möjligheter för samarbete som kan förstärka insatserna. Vid nätverket har Rikspolisstyrelsen genomfört en dragning av den nya lagstiftningen och den har även diskuterats vid ett flertal möten.

Länsstyrelsen har samverkat med flera av myndigheterna i nätverket i olika insatser där utbildning om den nya lagstiftningen har ingått:

- Migrationsverket - utvecklande av en interaktiv webbaserad utbildning.
- Skolverket - fördjupningsutbildning för skolpersonal.
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten - utbildning i den nya lagstiftningen mot tvångs- och barnäktenskap, målgrupp polis och åklagare.
- Länsstyrelserna regionala konferenser om den nya lagstiftningen för verksamheter på lokal nivå.

Länsstyrelsen kommer fortsätta att använda myndighetsnätverket som en lämplig spridningskanal för kampanjen.

4.7 Det civila samhället och spridning genom samverkan med *”Det handlar om kärlek”* och *”Kärleken är fri”*

Länsstyrelsen och Rädda Barnen har sedan 2008 samarbetat med utvecklingen av modellen *”Det handlar om kärlek – från lokal nivå till nationell spridning och implementering”*. Samarbetet har även inkluderat att ta fram en webbplats riktad till barn och unga om deras rättigheter, www.dinarattigheter.se. *”Det handlar om kärlek”* har under senare år bedrivit en långsiktig satsning för att implementera modellen i ordinarie verksamhet i de kommuner där aktiva samverkansgrupper finns, samtidigt som avsikten är att sprida modellen till nya kommuner i fler län¹⁷. Enligt Rädda Barnens beräkning har satsningen nått ca 100 000 unga genom de

¹⁵ Regeringsuppdrag (U2011/7068/UC)

¹⁶ I det nuvarande nätverket ingår följande myndigheter; Barnombudsmannen, Brottsoffermyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvårdsverket, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen i Skåne län, Migrationsverket, Nationellt centrum för kvinnofrid, Rikspolisstyrelsen, Skolverket, Skatteverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen, Statens stöd för trossamfund, Åklagarmyndigheten, Försäkringskassan samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

¹⁷ Se slutrapport, *”Det handlar om kärlek”* (Länsstyrelsen Östergötland rapport 2013:8)

skolkampanjs veckor som skett på olika skolor runt om i landet från 2009 och som pågår fortfarande. Det har även spridits viktig information via webbplatsen www.dinarattigheter.se, vilken är översatt till tio språk. På webbplatsen kommer även Länsstyrelsens informationskampanj om den nya lagstiftningen inklusive informationsfilmerna att finnas samtidigt som barn och unga får ta del av all den information som redan finns på webbplatsen.

Modellen *"Det handlar om kärlek"* har under 2013-2014 utvecklat projektet *"Kärleken är fri"*¹⁸. Det projektet sker i samarbete med frivilligorganisationer i landet för att bygga upp en stödverksamhet kopplad till skolor där modellen *"Det handlar om kärlek"* genomförs. Inom projektet utvecklas en lärarplattform där det finns pedagogiskt material kring hedersproblematik. Under webbplatsen www.dinarattigheter.se finns ett nationellt stödforum för hedersutsatta med möjlighet till kommunikation via chatt och mail.

Inom detta projekt medverkar även Folkteatern i Gävleborg, som på skolorna ger målgruppsanpassade föreställningar. Syftet med projektet *"Kärleken är Fri"* (2014 – 2017) är att nå fler barn och unga som lever med hedersrelaterade begränsningar och informera dessa om deras rättigheter samt att stödet till utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld ska utvecklas och säkras. För att uppnå syftet genomförs fyra metodutvecklande delar med tillhörande aktiviteter.

- Skapa ett nätverk av frivilligorganisationer som arbetar med frågor kopplade till hedersrelaterade begränsningar och tillsammans med dessa organisationer utveckla ett nationellt stödforum för hedersutsatta.
- Genomföra skolturnéer för att informera barn och unga om deras rättigheter tillsammans med en teaterföreställning.
- Utveckla ett pedagogiskt material kring hedersproblematik och stöd på internet riktat till skolpersonal, en s.k. lärarplattform.
- Särskilt fokusera på pojkars utsatthet och begränsning utifrån deras dubbla roller som offer och förövare i hederskontexten.

Projektet *"Kärleken är fri"* är en viktig spridningskanal då projektet når både utsatta genom skolturnéerna och yrkesverksamma genom lärarplattformen.

4.8 Sociala medier

Ytterligare spridningskanaler som kommer att användas, särskilt för att satsningen ska nå unga, är YouTube och Twitter¹⁹.

¹⁸ Projektet *"Kärleken är fri"* finansieras i huvudsak av Arvsfonden under åren 2014-2017. Länsstyrelsen bidrar dock till utvecklingen av ett pedagogiskt material en s.k. lärarplattform som även kommer att finnas på Länsstyrelsens webbplats www.hedersfortryck.se

¹⁹ YouTube: <https://www.youtube.com/channel/UChIjI0QHOBfs25viCbtDN3A>. Twitter: <https://twitter.com/Hedersfortryck>

4.9 Almedalen 2014

För att fortsätta arbetet med att sprida kunskap samt uppmärksamma politiker, andra myndigheter och allmänhet på problematiken hedersrelaterat våld, deltog Länsstyrelsen vid den årliga politikerveckan i Almedalen sommaren 2014. Länsstyrelsen anordnade seminarier, föreläsningar och paneldebatter om hedersrelaterat förtryck och våld som tvångsäktenskap och barnäktenskap, HBTQ, Intellectuell funktionsnedsättning samt könsstympning av flickor och kvinnor. Till de olika seminarierna deltog sakkunniga inom området både från frivilligsektorn men även från nationella myndigheter. Medverkande var även gäster från Storbritannien och Norge som beskrev deras arbete och erfarenheter, att på nationell nivå arbeta med dessa frågor. Slutligen deltog även ministrar och riksdagsledamöter vid seminarierna för att redogöra för politikens ansvar och intentioner för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet var att uppmärksamma politiker det civila samhället och allmänhet om den verklighet som utsatta barn och unga lever i, som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det blev ett oerhört stort gehör för frågan, det kom ett stort antal deltagare som visade stort engagemang och politikerna gav tydliga direktiv på vilka åtgärder de ansåg ska implementeras²⁰.

Under veckan anordnades 12 seminarium, två av dessa fokuserade på den nya lagstiftningen. Ett inföll den 1 juli, samma dag då lagstiftningen trädde i kraft.

Under seminariet *"Ny lagstiftning mot barnäktenskap och tvångsäktenskap"* deltog dåvarande Jämställdhetsminister Maria Arnholm, Chaz Akoshile Joint Head från Forced Marriage Unit i Storbritannien, Arkan Asaad författare och projektledare, Right2Choose, Mikael Thörn Huvudsekreterare Regeringskansliet och Iman Hussein HRV-strateg.

Fokus låg på vilken betydelse den nya lagstiftningen mot tvångsäktenskap och barnäktenskap innebär, och det fördes en paneldiskussion mellan de inbjudna talarna, där frågor som lyftes var:

- Vilken betydelse kommer lagen att få för unga?
- Vilken betydelse kommer lagen att få för myndigheter?
- Vilken utmaning tror ni att ansvariga myndighetspersoner kommer att stå inför?
- Hur tror ni att lagen kommer tas emot av unga och äldre?
- Vilka insatser krävs för att ändra inställning kring, hur äktenskap ska ingås, hos de personer som anser att äktenskap är en fråga för alla inom kollektivet?
- Länsstyrelsen har fått i uppdrag att barn och unga får kunskap om lagen, vad blir nu viktigt att tänka på för att barn och unga ska få kunskap om lagen? (skolans roll, socialtjänstens roll, polisens roll?)

Det andra seminariet *"Hur gör vi lagen mot barn- och tvångsäktenskap levande?"* deltog Morgan Johansson, nuvarande Justitieminister och dåvarande Ordförande Justitieutskottet, Johan Linander dåvarande Vice ordförande Justitieutskottet, Mariet Ghadimi, Verksamhetsansvarig TRIS, Juno Blom, Utvecklingsledare, Länsstyrelsen Östergötland, Mikael Thörn, Huvudsekreterare Regeringskansliet och Astrid Schlytter, Docent Stockholms Universitet.

Fokus låg på vad krävs för att denna lag inte ska bli lika oanvänd som lagen mot könsstympning, och frågorna som lyftes var:

²⁰ För program och ungefärliga åhörarsiffror, se bilaga 3

- Varför anser du att lagstiftningen mot tvångsäktenskap är viktigt?
- Hur kan vi aktivt arbeta för att lagstiftningen mot tvångsäktenskap blir levande, dels förebyggande effekt, men också för att lagföra de som begår brott.
- Vad tror ni krävs för att politiker och chefer på lokal nivå tar sitt ansvar och avsätter resurser?
- På vilka sätt kan myndigheter och frivilligorganisationer upptäcka vilka som är utsatta för äktenskapstvång?
- Arbetar TRIS med unga med intellektuell funktionsnedsättning som är en särskilt utsatt målgrupp, vad anser ni är viktigt att tänka på från myndigheters och från samhällets sida för att denna grupp ska få det skydd som lagen är tänkt ska ge?
- I Norge har de en utbildningsinstans som riktar sig till skolan som går ut till alla elever, tror ni det är en framkomlig väg att gå i Sverige att dela ut sådant material?
- Hur följer vi upp att lagen inte blir tomma ord? Vilken åtgärd tycker du är viktigast att anta som ett första steg?

4.10 Almedalen 2015

Länsstyrelsen Östergötland kommer att anordna seminarier under politikerveckan i Almedalen 2015. Det kommer att hållas seminarier, bland annat med fokus på lagstiftningen stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap och vad som skett under året efter att denna trätt i kraft.

5. DEL 4 Utbildningskonferenser om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Länsstyrelsen Östergötland har sedan det första nationella uppdraget 2005 bedrivit utbildningar inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Under perioden januari 2012 till februari 2015 genomförde Länsstyrelsen Östergötland *344 utbildningsinsatser* inom området. De utbildningsinsatser som genomförs för att sprida den nya lagstiftningen är:

- Utbildning om den nya lagstiftningen i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten
- Regionala konferenser om den nya lagstiftningen för berörda verksamheter i kommuner i samarbete med länsstyrelserna
- Övriga utbildningsinsatser

5.1 Utbildning om den nya lagstiftningen i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten

Med anledning av de nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, beslutade Länsstyrelsen Östergötland, Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten att i samverkan anordna en tvådagarskonferens under hösten 2014 för att informera om den nya lagstiftningen. Konferensen syftade till att informera och stärka myndigheterna i den nya lagstiftningen, samt ge möjlighet till konstruktiva diskussioner om hur lagen kan tillämpas i praktiken. Målgrupp för konferensen var relationsåklagare och andra berörda åklagare och för Rikspolisstyrelsen myndighetens utsedda kontaktpersoner för hedersrelaterad brottslighet, samt polisens kompetensteam för hedersrelaterade brott. Med på konferensen var även Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam. Programmet innehöll en föreläsning av representanter från Justitiedepartementet som varit med och utformat fram den berörda lagstiftningen, samt ett pass om könsstymning för att ge möjlighet till att diskutera varför lagstiftningen mot könsstymning blivit så verkningslös och hur lagstiftningen mot stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap ska fungera i praktiken för att inte bli lika ineffektiv. Utbildningen innehöll även möjlighet för deltagarna att testa lagstiftningen i praktiken genom att diskutera fiktiva dilemmafall.

Utvärderingarna av insatsen visar att det finns ett behov av information om den nya lagstiftningen och att det finns en önskan om fördjupning och mer kunskap om praktisk tillämpning och rekvisit när det finns en tydligare praxis. I diskussioner vid utbildningen framkom att det blir särskilt viktigt med stödbevisning för att kunna driva ärendet vidare. Som alltid vid hedersrelaterade ärenden, är det svårt att få in bevisföring från den närmsta familjen och det blir därför viktigt med samverkan med andra aktörer som socialtjänst och skola. En situation som flera från både polis och åklagarväsendet ansåg problematisk var barn som förts utomlands för att ingå tvångsäktenskap. Även om lagstiftningen stärks är det oerhört svårt att få tillbaka barn som hamnat utomlands. Det är oerhört viktigt med samverkan och snabba beslut redan innan barnet hamnat utomlands.

Vid hedersrelaterade ärenden är det inte sällan som målsägande inte vill berätta om sin situation. Det blir därför särskilt viktigt att begreppet ”utsatt belägenhet”²¹ som används i lagtexten tolkas utifrån en hederskontext. Att det leder till en praxis där även utsatta som hävdar att han/hon vill ingå äktenskap kan anses vara i en utsatt belägenhet. För att lagen ska bli praktik krävs också att skola och socialtjänst anmäler misstänkta fall. Således är samverkan en nyckelfaktor och om det finns upparbetade samverkansgrupper i kommunen/länet torde anmälningsbenägenheten öka. Utbildningen kommer att följas upp under våren, främst för att se hur lagstiftningen har tillämpats inom myndigheterna samt om det förekommer domar.

5.2 Regionala konferenser om den nya lagstiftningen för berörda verksamheter i kommuner i samarbete med länsstyrelserna

De övriga länsstyrelserna är en återkommande samverkanspart för Länsstyrelsen Östergötland i dess arbete med att sprida kunskap. Länsstyrelserna är en viktig och naturlig samarbetspartner för att nå ut i hela landet med nationella uppdrag. Alla länsstyrelser har sedan 2004 uppdrag att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck, länsstyrelserna genomför därav utbildningsinsatser i länet, skapar förutsättningar för samverkan inom området samt fördelar medel till organisationer och kommuner för projekt med förebyggande insatser. I länsstyrelsernas regionala uppdrag gällande våld finns en uppbyggnad och samordning av olika regionala nätverk t.ex. kvinnofridsnätverk, nätverk av skolkuratorer samt olika samverkansgrupper. Dessa nätverk är lämpliga mottagare av det nationella arbetet inom hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen Östergötlands mål är att utbildningsinsatserna ska resultera i någon form av uppföljning och implementering av kunskap. För detta är länsstyrelserna en lämplig aktör som kan följa upp och identifiera insatsernas effekter i länet över tid.

För att ytterligare sprida kunskap om den nya lagstiftningen ansåg Länsstyrelsen Östergötland att de övriga länsstyrelserna är en lämplig spridningskanal för att nå berörda verksamheter på lokal nivå i kommunerna. För att få ett stort genomslag och nå flera län under en kortare tid blev samarbetet länsvis. Konferenser har skett samt är planerade till följande län:

- Den 3 februari 2015 i Västerås i samverkan med Länsstyrelsen Västmanland, Länsstyrelsen Dalarna, Länsstyrelsen i Uppsala län., Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län samt Länsstyrelsen i Gävleborgs län.
- Den 4 mars 2015 i Hässleholm i samverkan med Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Blekinge län samt Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Den 24 mars 2015 i Luleå i samverkan med Länsstyrelsen Norrbotten, Länsstyrelsen Västerbotten, Länsstyrelsen i Västernorrland samt Länsstyrelsen Jämtland.
- Den 21 april 2015 i Göteborg i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

²¹ När vuxna som ett barn är beroende av pressar barnet att gifta sig mot sin vilja eller arrangerar ett äktenskap utan hänsyn till vad barnet vill, kan det vara fråga om att barnets utsatta belägenhet utnyttjas. Ur faktablad stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

Avsikten för ovannämnda konferenser är att inbjuda till en informationsdag om den nya lagstiftningen gällande stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Konferenserna syftar till att informera och stärka berörda aktörer i den nya lagstiftningen samt ge möjlighet till konstruktiva diskussioner om hur lagen kan tillämpas i praktiken. Föreläsare är advokat Gunilla von Wachenfeldt som har lång erfarenhet av att arbeta med hedersrelaterade mål och har erfarenhet av den nya lagstiftningen.

Målgruppen för konferenserna är länens samverkansgrupper²² mot hedersrelaterat våld samt yrkesverksamma från berörda verksamheter som skola, socialtjänst, polis, ungdomsmottagning, kvinno- och tjejjourer och andra berörda aktörer på lokal nivå. Ansvariga från länsstyrelserna har fått möjlighet att göra en riktad inbjudan till den målgrupp som de anser mest lämplig för utbildningen. Utgångspunkten är att medverkande ska ha en viss grundkunskap inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Deltagarna får även i uppgift att sprida kunskapen inom sina egna verksamheter och har blivit tilldelade material för uppgiften.

I alla de utbildningar som Länsstyrelsen Östergötland genomför kommer föreläsarna att informera om den nya lagstiftningen samt rekommendera framtaget material om lagen.

5.3 Övriga utbildningsinsatser

När det gäller den förstärkta informationsinsatsen om den nya lagstiftningen har Länsstyrelsen Östergötland genomfört utbildningar för berörda verksamheter om den nya lagstiftningen och kommer fortsätta med den satsningen under 2015.

Länsstyrelsen Östergötland kommer fortsätta att bedriva utbildningsinsatser inom nuvarande uppdrag utifrån den utformning som tidigare beskrivits. Länsstyrelsens utbildningar inom området har kompletterats med presentationer av den nya lagstiftningen samt det kommer även ske separata utbildningar om den nya lagstiftningen för riktade målgrupper med lagstiftningen som fokus och anpassad till olika yrkesgrupper. Till varje utbildningskonferens som Länsstyrelsen arrangerar eller medverkar vid, kommer även material om den nya lagstiftningen att finnas.

²² Benämns i vissa län som resursgrupper eller spetskompetensgrupper men innebär ett upparbetat samarbete i länet med personer från berörda verksamheter på lokal nivå som har fördjupad kunskap inom området och ska/kan samverka med varandra vid ett hedersrelaterat ärende i kommunen.

6. Slutreflektion

Den nya lagstiftningen kring tvångsäktenskap och barnäktenskap som infördes den 1 juli 2014 är ett viktigt ställningstagande mot barnäktenskap och mot tvångsäktenskap. Den stärker barns och ungas förutsättningar för jämlika villkor och rätten för var och en att själv avgöra valet av partner. Det handlar om att själv bestämma om man vill leva med någon, och i så fall med vem. Detta är en självklarhet för de flesta – men inte för alla. Därför är det nu viktigt att det finns en lagstiftning som ger flickor, pojkar, kvinnor och män samma rätt till kroppslig integritet och som gör det möjligt att skapa samma makt och möjlighet för alla att själva styra över och påverka sin livssituation.

De ärenden som inkommer till Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam vittnar också om den utsatthet som en del ungdomar befinner sig i samt att de unga många gånger inte får det skydd som lagen är tänkt att utgöra. I delrapporten om det Nationella Kompetensteamet²³ beskrivs bland annat ärenden som rör genomförda tvångsäktenskap eller barnäktenskap och ärenden som rör oro för/planer på tvångsäktenskap. Det handlar om 61 personer (vilket motsvarar 24 procent av de utsatta). Tre av dem var pojkar eller unga män.²⁴ Över hälften av flickorna var under 18 år. Sju av dem var under 15 år. Det är åtta av dessa flickor och unga kvinnor som har blivit tvångsgifta och av dem var fyra under 18 år. Det handlar bland annat om flickor som inte kommit tillbaka efter resor till sitt eget eller föräldrarnas födelseland, till exempel efter en sommarlovsresa, utan tvingats stanna kvar och blivit tvångsgifta.

Länsstyrelsen har haft kontakt med flera bortförda barn och unga. Det handlar om barn och unga som fråntas sina självklara rättigheter och det liv de önskar och hamnar i en fruktansvärt svår livssituation, i ett annat land. Myndigheter i Sverige har svårt att kunna hjälpa dessa bortförda barn. Konsekvenserna av detta är att vi har svenska flickor och pojkar som lever totalt utsatta, långtifrån sitt hemland, under skrämmande villkor och i många av dessa fall bortgifta mot sin vilja. Därför är det viktigt att den nya lagen inte bara gör det förbjudet att tvinga någon till äktenskap. Den gör det också förbjudet att påverka och pressa någon att gifta sig mot sin vilja genom att utnyttja det överläge man har som vuxen, i form av förälder eller släkting.

Det blir därför viktigt att olika aktörer inom samhället tar ansvar för att synliggöra, ställa frågor och agera till stöd för utsatta – lagen i sig skyddar ingen. Nu är det upp till samhällets ansvariga aktörer att se till att den följs. Då kan *alla* barn och unga få den framtid de har rätt till och skyddas från upprepade våldtäkter, ofrivilliga graviditeter, avbruten skolgång och andra konsekvenser som barn- och tvångsäktenskap kan leda till. För att förhindra att barn och unga utsätts för tvångsäktenskap och barnäktenskap, krävs ett tydligt förebyggande arbete.

Länsstyrelsens förhoppning är att målen med kampanjen kan uppnås, att unga som är i ett påtvingat äktenskap eller befinner sig i riskzon för barnäktenskap och/eller tvångsäktenskap ska nås av information om lagen och sina rättigheter i skolan eller på sociala medier och genom informationen vågar ha tilltro till att söka hjälp hos ansvariga aktörer. Att sedan berörda ansvariga verksamheter, som möter barn och unga, har kännedom om lagen och den unges utsatthet och

²³ Delrapport för Regeringsuppdraget att utveckla ett nationellt kompetensteam, regeringsuppdrag U2013/5290/JÄM – 2015: Rapportnummer 31

²⁴ Vad gäller en (1) person framgår det inte om det är en flicka/ung kvinna eller om det är en pojke/ung man.

använder lagen som ett skydd för barn och unga som riskerar barnäktenskap och/eller tvångsäktenskap. Vår förhoppning är också att vårdnadshavare ska nås av information av lagen och inse hur lagen kan vara ett skydd för påtryckningar av andra anhöriga och våga söka hjälp hos myndigheter som Polisen för att stå upp för sina barns rättigheter. Informationen kan ge hopp till de unga som riskerar att utsättas men även vårdnadshavare och yrkesverksamma som kan förändra och utgöra ett stöd för den unges rättigheter.

Oavsett om det finns en lagstiftning krävs det, förutom att ansvariga aktörer har kännedom om lagen, även har kunskap om den utsatthet och konsekvenserna av utsattheten barn och unga drabbas av i en hederskontext. Det krävs även stöd i detta arbete. För att kunna ombesörja alla delar ser Länsstyrelsen Östergötland följande utvecklingsbehov:

- Ett **permanent nationellt stödforum**, inklusive en telefonlinje att ringa till, för yrkesverksamma och ideellt verksamma
- **Fortsatta utbildningsinsatser** till olika grupper av yrkesverksamma och ideella aktörer
- **Ökad samverkan mellan relevanta aktörer, såsom myndigheter och ideella organisationer** med syfte att ge utsatta det stöd och skydd som de har behov av
- **Fler skyddade boenden med relevant kompetens** om målgruppen
- Fortsatt **spridning och implementering** av vägledningen *Våga göra skillnad*
- **Spridning och implementering av kommande vägledning och informationsmaterial om könsstämpning**
- Detta förutsätter att **chefer och politiker tar ansvar** och **möjliggör ett strukturerat arbete på alla nivåer**
- Vikten av **uppföljning** och **utvärdering**

Länsstyrelsen Östergötlands bedömning är att det är viktigt att regeringen fortsätter att satsa på att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och att det behövs **fortsatta uppdrag och satsningar** på ovanstående områden. Dessa uppdrag och satsningar bör för det första vara långsiktiga, i vissa delar permanenta, och för det andra bör de vara departementsövergripande eftersom hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga nödvändigtvis bör ses ur fler perspektiv.

Bilaga 1 Länsstyrelsen Östergötlands regeringsuppdrag

1. **Ju2005/11057/IM** Uppdrag om nationella och regionala insatser mot s.k. hedersrelaterat våld
2. **Ju2006/5378/IM, jU2006/926/IM, Ju2006/2138/IM, Ju2006/4072/IM** Uppdrag om nationella och regionala insatser mot s.k. hedersrelaterat våld
3. **IJ2007/343/JÄM, IJ2007/1356/JÄM, IJ2007/1383/JÄM, IJ2007/1721/JÄM** Uppdrag till länsstyrelserna om insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck
4. **IJ2007/2460/JÄM, IJ2007/2878/JÄM, IJ2007/3355/JÄM, IJ2008/326/JÄM, IJ2008/354/JÄM** Uppdrag till länsstyrelserna om insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
5. **IJ2007/2460/JÄM** Medelstillelning rörande länsstyrelsernas fortsatta uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
6. **IJ2007/2460/JÄM, IJ2009/2365/JÄM, IJ2010/2218/JÄM** Medelstillelning rörande länsstyrelsernas fortsatta uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
7. **IJ2010/961/JÄM** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att genomföra insatser i syfte att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
8. **IJ2010/1983/UF, IJ2010/2218/JÄM** Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder
9. **IJ2009/2315/JÄM, IJ2010/112/JÄM, IJ2010/147/JÄM m. fl.** Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder
10. **U2011/4665/UC** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att göra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
11. **U2011/4322/JÄM** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att utveckla och sprida en vägledning för stöd och rehabilitering av unga
12. **U2011/7068/UC** Uppdrag att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
13. **U2011/7064/JÄM, U2011/6952/JÄM** Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13
14. **U2013/5290/JÄM** Uppdrag att utveckla ett nationellt kompetensteam
15. **U2014/2229/JÄM** Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13
16. **2014/2666/UC** Uppdrag att genomföra insatser för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap liksom hedersrelaterat våld och förtryck
17. **U2013/5292/JÄM** Uppdrag att ta fram vägledande material (könsstympling)

FUNDERAR DU PÅ ATT GIFTA BORT DINA BARN? LÄS DET HÄR FÖRST.

Den första juli 2014 trädde en ny lag i kraft: lagen mot äktenskapstvång. Den stärker barns och ungas förutsättningar för lika villkor och rätten för var och en att själv avgöra valet av partner. Att själv bestämma om man vill leva med någon, och i så fall med vem, är en självklarhet för de flesta – men inte för alla. Därför behövs en lag som ger flickor, pojkar, kvinnor och män samma rätt till kroppslig integritet och som gör det möjligt att skapa samma möjlighet för alla att själva styra över sitt liv.

Den nya lagen gör det inte bara förbjudet att tvinga någon till äktenskap. Den gör det också förbjudet att påverka och pressa någon att gifta sig mot sin vilja genom att utnyttja det överläge man har som förälder eller släkting.

Tvångsäktenskap utomlands kan straffas här

Äktenskapstvång som begås av någon med anknytning till Sverige kan straffas här, även om brottet begåtts utomlands. Även förberedelse av tvångsäktenskap, eller försök att få till stånd ett tvångsäktenskap är straffbart. Äktenskapstvång kan ge upp till fyra års fängelse.

Lagen är viktig, och det är samhällets ansvar att den efterlevs. Men det är viktigt att vi medmänniskor inte vänder bort blicken om vi anar att något inte står rätt till så att samhället kan träda in och ta det ansvaret. Då kan alla barn och unga få den framtid de har rätt till och skyddas från upprepade våldtäkter, ofrivilliga graviditeter, avbruten skolgång och andra konsekvenser som barn- och tvångsäktenskap kan leda till.

Vill du veta mer om äktenskapstvång och hedersrelaterat våld och förtryck och vad du kan göra för att förhindra det?

Gå in på www.hedersfortryck.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bilaga 3 - Utvärdering av Länsstyrelsen Östergötlands arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, Almedalsveckan samt program

Under Almedalsveckan v.27 2014 anordnade Länsstyrelsen Östergötland seminarier, föreläsningar och paneldebatter om hedersrelaterat förtryck och våld. Arrangemanget ägde rum på Fenomenalens gård på Skeppsbron 6 i Visby. Dessa seminarier var kopplade till Länsstyrelsens nationella uppdrag att leda, samordna och stödja arbetet för att förhindra att barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld, förtryck, barn- och tvångsäktenskap och könsstympling.

I arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld, förtryck, barn- och tvångsäktenskap samt förhindra att barn och unga utsätts för könsstympling utgår Länsstyrelsen Östergötland från ett barn- och ungdomsperspektiv. Länsstyrelsens värdegrund är att alla barn ska ha samma skydd av den lagstiftning som finns samt FN:s konventioner med starkt fokus på barnkonventionen.

Ungefärliga åhörarsiffror

Måndag

Pass 1: "Hur kan politiken verka för att hedersvåldutsatta får den hjälp de har rätt till och behov av?"

Antal åhörare: ca 70.

Pass 2: "Kompetensteam mot HRV, könsstympling, barn- & tvångsäktenskap - erfarenheter från andra länder"

Antal åhörare: ca 32.

Pass 3: "Samverkan på lokal nivå i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck"

- Vad krävs för att en kommun ska få en väl fungerande samverkan, när det gäller barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?

Antal åhörare: ca 40.

Tisdag

Pass 1: ”Ny lagstiftning mot barn- och tvångsäktenskap”

Antal åhörare: ca 60.

Pass 2: ”Pojkars och unga mäns dubbla roller i en hederskontext - utsatt och krav på att utsätta närstående”

Antal åhörare: ca 60.

Pass 3: ”Hur kan vi bli bättre på att se och förstå unga HBTQ-personer som lever i en hederskontext?”

Antal åhörare: ca 52.

Onsdag

”Kärleken är fri - men det är inte en verklighet för alla barn och unga i Sverige”

Kl. 13:00-16:00 spelades teatern ”Kärleken är fri!” med efterföljande diskussion på S:t Hansskolan, S:t Hansgatan 32.

Antal åhörare: ca 25.

Torsdag

Pass 1: ”Könsstypning av flickor: Den tysta frågan”

Antal åhörare: ca 100.

Pass 2: ”Arbete/förebyggande arbete mot könsstypning”

Antal åhörare: ca 60.

Pass 3: ”Trippelt utsatt – intellektuell funktionsnedsättning och heder”

Antal åhörare: ca 65.

Fredag

Pass 1: ”Hur gör vi lagen mot barn- och tvångsäktenskap levande?”

Antal åhörare: ca 50.

Pass 2: ”Sommarlovet som aldrig tog slut...”

Antal åhörare: ca 26.

Mediatäckning

Inför och under Almedalsveckan genomförde både radio och tv intervjuer med våra deltagare och ansvariga från Länsstyrelsen. Några av de intervjuer som genomfördes:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=5908588>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2122&artikel=5909510>

https://www.facebook.com/permalink.php?id=351254901645166&story_fbid=542996069137714

https://www.facebook.com/permalink.php?id=166898163327242&story_fbid=909416049075446

Bifogat finns ett utdrag över några av de skriftliga artiklar som skrevs om Länsstyrelsens medverkan under Almedalsveckan.

MÅNDAG

13.00-14.00

Hur kan politiken verka för att hedersvåldutsatta får den hjälp de har rätt till och behov av?

Jämställdhet, integration och mångfald

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Erik Ullenhag, Integrationsminister, Regeringen

Elisabeth Nilsson, Landshövding, Länsstyrelsen Östergötland

Melissa Delir, Författare

Dennis Mohammad, Gymnasieelev VRG, Ambassadör Riksorg. GAPF

Marléne Stenman, Pedagogkonsult, Gymnasielärare Mjölby kommun

14.30-15.30

Kompetensteam mot HRV, könsstympning, barn- och tvångsäktenskap – erfarenheter från andra länder

Mänskliga rättigheter, jämställdhet

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Chaz Akoshile, Joint Head, Forced Marriage Unit, Foreign and Commonwealth Office, Government UK

Gunnar Svensson, Politioverbettjent ved Politidirektoratet Norge,

Nasjonalt kompetanseteam mot tvangsekteskap og kjonnslemlestelse

Mikael Thörn, Huvudsekreterare, Regeringskansliet

16.00-17.00

Samverkan på lokal nivå i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Medvetna kommunalpolitiker, jämställdhet

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Iman Hussein, HRV-strateg, Söderhamns kommun

Petra Blom Andersson, Stödsamordnare, Norrköpings kommun

Christina Malmqvist, HRV-strateg, Lunds kommun

Astrid Schlytter, Docent, Stockholms universitet

Michael Cocke, Regissör, Folkteatern i Gävleborg

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

TISDAG

13.00-14.00

Ny lagstiftning mot barn- och tvångsäktenskap

Integration/mångfald, barn/ungdom

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Maria Arnholm, Jämställdhetsminister, Regeringen
Chaz Akoshile, Joint Head, Forced Marriage Unit, Foreign and Commonwealth Office, Government UK
Elisabeth Nilsson, Landshövding, Östergötland
Arkan Asaad, Författare och projektledare, Right2Choose
Iman Hussein, HRV-strateg, Söderhamns kommun

14.30-15.30

Pojkars och unga mäns dubbla roller i en hederskontext – utsatt och krav på att utsätta närstående

Integration och mångfald, barn och ungdom

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Astrid Schlytter, Docent, Stockholms universitet
Devin Rexvid, Doktorand i socialt arbete, Umeå universitet
Salar Shalmashi, Socionom, leg. psykoterapeut, klinisk sexolog och upplysare
Dennis Mohammad, Gymnasieelev VRG, Ambassadör Riksorg. GAPF
Juno Blom, Utvecklingsledare, Länsstyrelsen Östergötland

16.00-17.00

Hur kan vi bli bättre på att se och förstå unga HBTQ-personer som lever i en hederskontext?

HBTQ och heder

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Robert Hannah, Människorättsjurist, Folkpartiet
Tanya Charif, Socionom och aktivist
Eduardo Grutzky, Författare, expert på hedersvåld, kriminalvårdare, ALMEuropa
Iman Hussein, HRV-strateg, Söderhamns kommun
Mikael Thörn, Huvudsekreterare, Regeringskansliet

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

ONSDAG

13.00-16.00

SAMTAL

TEATER

Kärleken är fri – men det är inte en verklighet för alla barn och unga i Sverige

Teater & diskussion

PLATS: Gymnastiksalen, S:t Hansskolan, S:t Hansgatan 32

MEDVERKANDE:

Kristina Zetterström, Länsråd, Länsstyrelsen Östergötland

Susann Arnehed, Handläggare, Allmänna Arvsfonden

Inger Ashing, Ordförande, Rädda Barnen

Michael Cocke, Regissör, Folkteatern i Gävleborg

Juno Blom, Utvecklingsledare, Länsstyrelsen Östergötland

Sara Mühling, Nationell Projektledare, Rädda Barnen

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

TORSDDAG

13.00-14.00

Könsstymning av flickor ”den tysta frågan”

Mänskliga rättigheter, integration och mångfald

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Khadra Seerar, Debattör

Bayan Nasih, Debattör

Anissa Mohammed Hassan, Debattör

Kristina Zetterström, Länsråd, Länsstyrelsen Östergötland

14.30-15.30

Arbete/förebyggande arbete mot könsstymning

Mänskliga rättigheter, jämställdhet

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Ragnhild Elise Johansen, Dr. (philod, medisinsk antropologi) NKVTS, Norge

Vanja Berggren, Docent i folkhälsovetenskap, Lunds Universitet

Petra Blom Andersson, Stödsamordnare, Norrköpings kommun

Astrid Schlytter, Docent, Stockholms universitet

16.00-17.00

Trippelt utsatt – intellektuell funktionsnedsättning och heder

Mänskliga rättigheter, jämställdhet

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Mariet Ghadimi, Verksamhetsansvarig TRIS (projekt Nå-vidare)

Sandra Sarin, Projektsamordnare (projekt Nå-vidare)

Maria Gardfjell, Kommunalråd (MP), Uppsala kommun

Anna Manell, Kommunalråds kandidat (FP), Uppsala kommun

Christina Malmqvist, HRV-strateg, Lunds kommun

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

FREDAG

13.00-14.00

Hur gör vi lagen mot barn- och tvångsäktenskap levande?

Ansvar och aktiva åtgärder. Mänskliga rättigheter och jämställdhet

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Morgan Johansson, Ordförande Justitieutskottet, Regeringen
Johan Linander, Vice ordförande Justitieutskottet, Regeringen
Mariet Ghadimi, Verksamhetsansvarig TRIS
Juno Blom, Utvecklingsledare, Länsstyrelsen Östergötland
Mikael Thörn, Huvudsekreterare, Regeringskansliet
Astrid Schlytter, Docent, Stockholms universitet
Iman Hussein, HRV-strateg, Söderhamns kommun

14.30-15.30

Sommarlovet som aldrig tog slut...

Unga som förs utomlands. Mänskliga rättigheter och internationella frågor

PLATS: Fenomenalen Science center, Skeppsbron 6

MEDVERKANDE:

Bayan Nasih, Socionom, Nationella Kompetensteamet mot hedersvåld
Ewa Weidemar, Kriminalinspektör, Polismyndigheten i Kalmar Län
Iman Hussein, HRV-strateg, Söderhamns kommun
Marléne Stenman, Lärare, Mjölby kommun
Mikael Thörn, Huvudsekreterare, Regeringskansliet
Juno Blom, Utvecklingsledare, Länsstyrelsen Östergötland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen Östergötland

POSTADRESS 581 86 Linköping BESÖKSADRESS Östgötagatan 3

TELEFON 010-223 50 00 TELEFAX 013 - 10 13 81

LÄNSSTYRELSEN

ÖSTERGÖTLAND